

RAQAMLI PEDAGOGIKA KONSEPSIYASI VA UNING ASOSIY TAMOIYILLARI

Usmonaliyev Hasan Odil o'g'li

*Chirchiq davlat pedagogika universiteti Pedagogika fakulteti "Pedagogika nazariyasi va tarixi" yo'nalishi
1-bosqich magistranti.*

E-mail: hasanusmonaliyev2@gmail.com

Anatotsiya: Ushbu maqolada raqamli pedagogika konsepsiyasi va uning asosiy tamoyillari ilmiy asosda yoritilgan. Raqamli pedagogika ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalarni qo'llash orqali ta'lim sifatini yaxshilash haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: raqamli pedagogika, raqamli didaktika, pedagogik kompetensiyalar, innovation ta'lim, interaktivlik, ta'limning raqamli transformatsiyasi.

XXI asrda global miqyosda ro'y berayotgan raqamlashtirish jarayonlari ta'lim sohasini ham yangi taraqqiyot bosqichiga olib chiqmoqda. Axborot texnologiyalarining keskin jadallashuvi, sun'iy intellektning kundalik faoliyatga kirib kelishi va raqamli axborot makonining kengayishi pedagogik tizimni sifat jihatidan o'zgartirib, uni yangi ilmiy-amaliy yo'nalishga — raqamli pedagogika konsepsiyasiga yo'naltirmoqda. Endilikda raqamli pedagogika ta'lim jarayonining faqat texnik vositalarini yangilash bilangina cheklanmay, balki o'qitish mazmunini qayta ko'rib chiqish, metodikalarni modernizatsiya qilish va o'quv jarayonini zamonaviy talablarga mos ravishda qayta loyihalashni talab qilmoqda.

An'anaviy ta'lim modeli ko'proq o'qituvchi markazida shakllangan bo'lsa, raqamli muhitda o'quvchi o'z bilimini mustaqil ravishda shakllantira oladigan faol subyektga aylanadi. Bu holat o'qituvchidan yangi pedagogik kompetensiyalar, tahliliy yondashuv, reflektiv fikrlash va yuqori darajadagi raqamli savodxonlikni talab etadi. O'zbekiston ta'lim tizimida ham raqamli pedagogikaga ehtiyoj tobora kuchayib bormoqda. Xususan, 2020-yil pandemiyasidan keyingi davr raqamli vositalarning zaruriyatini, masofaviy ta'limning ahamiyatini va innovatsion texnologiyalardan foydalanishning dolzarbligini yaqqol namoyon qildi. Bu esa pedagogika fanida yangi ilmiy yo'nalishlar, yangi metodik tajribalar va amaliy tadqiqotlar paydo bo'lishiga turtki bo'ldi.

Raqamli pedagogika — raqamli texnologiyalar asosida tashkil etilgan ta'limiy metodlar, vositalar va yondashuvlar majmuasidir. U o'quv jarayonini raqamlashtirish, o'quvchilar uchun moslashuvchan o'quv muhiti yaratish va ta'limning interaktivligini oshirishga xizmat qiladi.

G. Hakimova va G. Bozarova raqamli pedagogikani "ta'lim jarayonini transformatsiya qiluvchi innovatsion konsepsiya" sifatida talqin qilib, uning nazariy asoslarini chuqur tahlil qiladi¹. Ularning ilmiy xulosalariga ko'ra, raqamli pedagogika o'qituvchi va o'quvchi faoliyatini yangi sifat darajasiga ko'taradi.

N. Najmetdinovanning tadqiqotida esa raqamli texnologiyalar va sun'iy intellektning farqlari, ularning shaxsiylashtirilgan o'qishni tashkil etishdagi roli ilmiy asoslanadi².

Raqamli pedagogikaning asosiy tamoyillari quyidagilar:

1. Individualizatsiya va moslashuvchanlik

Talabning bilim darajasi, o'rganish sur'ati va ehtiyojlariga mos ravishda o'quv materiali va topshiriqlarni taklif qilish raqamli pedagogikaning asosiy tamoyillaridan biridir. Najmetdinovanning fikricha, bu jarayon adaptiv ta'lim texnologiyalari orqali amalga oshirilishi mumkin².

2. Interaktivlik va faollik

O'quvchilarning dars jarayonida faolligini oshirishda AR/VR, simulyatsiya, online laboratoriyalar va gamifikatsiya muhim rol o'ynaydi. Hakimova va Bozarova ta'kidlaganidek, bunday texnologiyalar ta'limni dinamik va qiziqarli qiladi¹.

3. Refleksiya va metakognitsiya

Learning analytics kabi vositalar yordamida talaba o'z o'rganish jarayonini kuzatishi va baholashi mumkin. Bu metakognitiv yondashuv o'quv jarayonining chuqurlashuviga xizmat qiladi.

4. Pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish

M. Raximberganovanning tadqiqotida raqamli muhitda ishlay oladigan o'qituvchining yangi kompetensiyalari — raqamli savodxonlik, interaktiv metodlardan foydalanish, virtual kommunikatsiya ko'nikmalari alohida yoritilgan³.

5. Raqamli xavfsizlik va etik tamoyillar

Raqamli pedagogika shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish, axborot xavfsizligi va raqamli madaniyat talablarini ham o'z ichiga oladi. Bu tamoyillar O'zbekiston ta'lim siyosatida ham alohida o'rin tutadi.

6. Innovatsion va ijodiy yondashuv

Raqamli vositalar yordamida ijodiy yondashuvni shakllantirish imkoniyatlari ham kengayadi. Masalan, multimedia loyihalar, virtual amaliy mashg'ulotlar, interaktiv vizualizatsiyalar o'quvchilarni ijodkorlikka undaydi.

Tashmatova Gulzoda o'z tadqiqotida raqamli texnologiyalar bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy mahoratini oshirishini ilmiy asoslab beradi⁴. O'zbekiston ta'limi uchun bu jihat ayniqsa dolzarbdir, chunki raqamli kompetensiyalar mutaxassisning zamonaviy talablariga mosligini belgilaydi.

Shahlo Xoliqjonova va A. Negmatova oliy ta'limda virtual laboratoriyalar, elektron resurslar va raqamli o'quv platformalaridan foydalanishning didaktik asoslarini tahlil qiladi⁵.

Rustamova va Azimova esa talabalarning mustaqil ishlash kompetensiyalarini raqamli muhitda shakllantirish metodikasini takomillashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar beradi⁶.

XULOSA:

Yuqoridagi ilmiy manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, raqamli pedagogika ta'lim sifatini oshirishda asosiy omillardan biridir. U individual yondashuvni kuchaytiradi, ta'limni interaktivlashtiradi, o'qituvchi va talabalar o'rtasidagi muloqotni samarali qiladi. O'zbekiston ta'lim tizimida raqamli pedagogikani keng joriy etish uchun raqamli infratuzilmani rivojlantirish, o'qituvchilarning raqamli kompetensiyasini oshirish va innovatsion raqamli vositalarni yaratish zarur.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Hakimova G. Bozarova G. *Raqamli pedagogik imkoniyatlar, muammolar va istiqbollor*. — TADQIQOTLAR, 64-son_2-to'plam_Iyun-2025// ISSN:3030-3613//111-119 betlar
2. Najmetdinova N. *Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellektning ta'limdagi roli*. — Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, 2024.
3. Raximberganova M. *Raqamli ta'lim muhitida pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish*. — Maktabgacha va maktab ta'limi jurnali, 2025-yil, sentyabr, 9-son// ISSN: 3060-4613//53-56 betlar
4. Xoliqjonova Sh, Negmatova A. *Ta'limda raqamli texnologiyalardan foydalanishning didaktik asoslari*. — TADQIQOTLAR jurnali, 64-son_4-to'plam_Iyun-2025// ISSN:3030-3613//110-114 betlar
5. Rustamova L., Azimova V. *Raqamli ta'lim muhitida talabalarning mustaqil ta'lim olishi metodikasi*. — O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNAL/27-SON// 20.02.2024.